

CONSTITUȚIA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

CONSTITUȚIA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

EDITURA POLITICA
București – 1965

Titlul I

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

ARTICOLUL 1. România este republică socialistă.

Republica Socialistă România este stat al oamenilor muncii de la oraşe şi sate, suveran, independent şi unitar. Teritoriul său este inalienabil şi indivizibil.

ARTICOLUL 2. Întreaga putere în Republica Socialistă România aparţine poporului, liber şi stăpîn pe soarta sa.

Puterea poporului se întemeiază pe alianţa muncitorească-ţărănească. În strînsă unire, clasa muncitoare — clasa conducătoare în societate, ţărănimea, intelectualitatea, celelalte categorii de oameni ai muncii, fără deosebire de naţionalitate, construiesc orînduirea socialistă, creînd condiţiile trecerii la comunism.

ARTICOLUL 3. În Republica Socialistă România, forţa politică conducătoare a întregii societăţi este Partidul Comunist Român.

ARTICOLUL 4. Deţinător suveran al puterii, poporul o exercită prin Marea Adunare Naţională şi prin sfaturile populare, organe alese prin vot universal, egal, direct şi secret.

Marea Adunare Naţională şi sfaturile populare constituie baza întregului sistem de organe ale statului.

Marea Adunare Națională este organul suprem al puterii de stat, sub conducerea și controlul căruia își desfășoară activitatea toate celelalte organe ale statului.

ARTICOLUL 5. Economia națională a României este o economie socialistă, bazată pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție.

În Republica Socialistă România, exploatarea omului de către om este pentru totdeauna desființată și se înfăptuiește principiul socialist al repartiției după cantitatea și calitatea muncii.

Munca este o îndatorire de onoare pentru fiecare cetățean al țării.

ARTICOLUL 6. Proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție este fie proprietate de stat — asupra bunurilor aparținînd întregului popor, fie proprietate cooperatistă — asupra bunurilor aparținînd fiecărei organizații cooperatiste.

ARTICOLUL 7. Bogățiile de orice natură ale subsolului, minele, terenurile din fondul funciar de stat, pădurile, apele, izvoarele de energie naturală, fabricile și uzinele, băncile, gospodăriile agricole de stat, stațiunile de mașini și tractoare, căile de comunicație, mijloacele de transport și telecomunicații de stat, fondul de stat de clădiri și locuințe, baza materială a instituțiilor social-culturale de stat aparțin întregului popor, sînt proprietate de stat.

ARTICOLUL 8. Comerțul exterior este monopol de stat.

ARTICOLUL 9. Pămîntul cooperativelor agricole de producție, animalele, uneltele, instalațiile și construcțiile ce le aparțin sînt proprietate cooperatistă.

Lotul de pămînt aflat, potrivit statutului cooperativelor agricole de producție, în folosința gospodăriilor familiale ale țăranilor cooperatori, constituie proprietate cooperatistă.

Casa de locuit şi construcţiile gospodăreşti anexe, terenul pe care acestea se află, precum şi, potrivit statutului cooperativelor agricole, animalele de producţie şi inventarul agricol mărunt, constituie proprietate personală a ţăranilor cooperatori.

Uneltele, maşinile, instalaţiile şi construcţiile cooperativelor meşteşugăreşti şi ale cooperativelor de consum sînt proprietate cooperatistă.

ARTICOLUL 10. Cooperativele agricole de producţie, formă socialistă de organizare a agriculturii, asigură condiţii pentru cultivarea intensivă a pămîntului şi aplicarea ştiinţei înaintate, contribuie, prin sporirea producţiei, la dezvoltarea economiei naţionale, la ridicarea continuă a nivelului de viaţă al ţărănimii şi al întregului popor.

Statul sprijină cooperativele agricole de producţie şi ocroteşte proprietatea lor. De asemenea, statul sprijină celelalte organizaţii cooperatiste şi ocroteşte proprietatea lor.

ARTICOLUL 11. În condiţiile agriculturii cooperativizate, statul garantează ţăranilor care nu se pot asocia în cooperative agricole de producţie, proprietatea asupra pămîntului pe care îl lucrează ei înşişi şi familiile lor, asupra uneltelor folosite în acest scop, ca şi proprietatea asupra animalelor de muncă şi de producţie.

Este garantată, de asemenea, proprietatea meşteşugarilor asupra atelierelor proprii.

ARTICOLUL 12. Terenurile şi construcţiile pot fi expropriate numai pentru lucrări de interes obştesc şi cu plata unei juste despăgubiri.

ARTICOLUL 13. În Republica Socialistă România, întreaga activitate de stat are drept scop dezvoltarea orînduirii şi înflorirea naţiunii socialiste, creşterea continuă a bunăstării materiale şi culturale a poporului, asigurarea libertăţii şi demnităţii omului, afirmarea multilaterală a personalităţii umane.

Pentru aceasta, statul socialist român:

Organizează, planifică şi conduce economia naţională;

Apără proprietatea socialistă;

Garantează exercitarea deplină a drepturilor cetăţenilor, asigură legalitatea socialistă şi apără ordinea de drept;

Dezvoltă învăţămîntul de toate gradele, asigură condiţiile pentru dezvoltarea ştiinţei, artei şi culturii, înfăptuieşte ocrotirea sănătăţii;

Asigură apărarea ţării şi organizează forţele sale armate;

Organizează relaţiile cu celelalte state.

ARTICOLUL 14. Republica Socialistă România întreţine şi dezvoltă relaţii de prietenie şi colaborare frăţească cu ţările socialiste în spiritul internaţionalismului socialist, promovează relaţii de colaborare cu ţările avînd altă orînduire social-politică, activează în organizaţii internaţionale în scopul asigurării păcii şi înţelegerii între popoare.

Relaţiile externe ale Republicii Socialiste România se bazează pe principiile respectării suveranităţii şi independenţei naţionale, egalităţii în drepturi şi avantajului reciproc, neamestecului în treburile interne.

ARTICOLUL 15. Teritoriul Republicii Socialiste România este organizat în unităţi administrativ-teritoriale: regiunea, raionul, oraşul şi comuna.

Regiunile Republicii Socialiste România sînt:

Argeş, Bacău, Banat, Braşov, Bucureşti, Cluj, Crişana, Dobrogea, Galaţi, Hunedoara, Iaşi, Maramureş, Mureş-Autonomă Maghiară, Oltenia, Ploieşti, Suceava.

Capitala Republicii Socialiste România este oraşul Bucureşti.

ARTICOLUL 16. Cetăţenia română se dobîndeşte şi se pierde potrivit legii.

Titlul II

DREPTURILE ŞI ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE ALE CETĂŢENILOR

ARTICOLUL 17. Cetăţenii Republicii Socialiste România, fără deosebire de naţionalitate, rasă, sex sau religie, sînt egali în drepturi în toate domeniile vieţii economice, politice, juridice, sociale şi culturale.

Statul garantează egalitatea în drepturi a cetăţenilor. Nici o îngrădire a acestor drepturi şi nici o deosebire în exercitarea lor pe temeiul naţionalităţii, rasei, sexului sau religiei nu sînt îngăduite.

Orice manifestare avînd ca scop stabilirea unor asemenea îngrădiri, propaganda naţionalist-şovină, aţîţarea urii de rasă sau naţionale sînt pedepsite prin lege.

ARTICOLUL 18. În Republica Socialistă România, cetăţenii au dreptul la muncă. Fiecărui cetăţean i se asigură posibilitatea de a desfăşura, potrivit pregătirii sale, o activitate în domeniul economic, administrativ, social sau cultural, remunerată după cantitatea şi calitatea ei. La muncă egală salariul este egal.

Prin lege se stabilesc măsurile de protecţie şi securitate a muncii, precum şi măsuri speciale de ocrotire a muncii femeilor şi tineretului.

ARTICOLUL 19. Cetăţenii Republicii Socialiste România au dreptul la odihnă.

Dreptul la odihnă este garantat celor ce muncesc prin stabilirea duratei maxime a zilei de muncă la 8 ore, a unui repaus săptămînal şi prin concedii anuale plătite.

În sectoarele de muncă grea şi foarte grea, durata zilei de muncă este redusă sub 8 ore, fără scăderea salariului.

ARTICOLUL 20. Cetăţenii Republicii Socialiste România au dreptul la asigurare materială de bătrîneţe, boală sau incapacitate de muncă.

Dreptul la asigurare materială se realizează pentru muncitori şi funcţionari prin pensii şi ajutoare de boală acordate în cadrul sistemului asigurărilor sociale de stat, iar pentru membrii organizaţiilor cooperatiste sau ai altor organizaţii obşteşti, prin formele de asigurare organizate de acestea. Statul asigură asistenţa medicală prin instituţiile sale sanitare.

Concediul de maternitate plătit este garantat.

ARTICOLUL 21. Cetăţenii Republicii Socialiste România au dreptul la învăţătură.

Dreptul la învăţătură este asigurat prin învăţămîntul general obligatoriu, prin gratuitatea învăţămîntului de toate gradele, precum şi prin sistemul burselor de stat.

Învăţămîntul în Republica Socialistă România este învăţămînt de stat.

ARTICOLUL 22. În Republica Socialistă România, naţionalităţilor conlocuitoare li se asigură folosirea liberă a limbii materne, precum şi cărţi, ziare, reviste, teatre, învăţămîntul de toate gradele, în limba proprie. În raioanele locuite şi de populaţie de altă naţionalitate decît cea română, toate organele şi instituţiile folosesc oral şi scris şi limba naţionalităţii respective şi fac numiri de funcţionari din rîndul acesteia sau al altor cetăţeni care cunosc limba şi felul de trai al populaţiei locale.

ARTICOLUL 23. În Republica Socialistă România, femeia are drepturi egale cu bărbatul.

Statul ocroteşte căsătoria şi familia şi apără interesele mamei şi copilului.

ARTICOLUL 24. Republica Socialistă România asigură tinerilor condiţiile necesare dezvoltării aptitudinilor lor fizice şi intelectuale.

ARTICOLUL 25. Cetăţenii Republicii Socialiste România au dreptul de a alege şi de a fi aleşi în Marea Adunare Naţională şi în sfaturile populare.

Votul este universal, egal, direct şi secret. Au drept de vot toţi cetăţenii care au împlinit vîrsta de 18 ani.

Cetăţenii cu drept de vot care au împlinit vîrsta de 23 de ani pot fi aleşi deputaţi în Marea Adunare Naţională şi în sfaturile populare.

Dreptul de a depune candidaturi este asigurat tuturor organizaţiilor oamenilor muncii : organizaţiilor Partidului Comunist Român, sindicatelor, cooperativelor, organizaţiilor de tineret, de femei, asociaţiilor culturale şi altor organizaţii de masă şi obşteşti.

Alegătorii au dreptul de a revoca oricînd pe deputat, potrivit aceleiaşi proceduri după care acesta a fost propus şi ales.

Nu au dreptul de a alege şi de a fi aleşi alienaţii şi debilii mintali, precum şi persoanele lipsite de aceste drepturi pe durata stabilită prin hotărîre judecătorească de condamnare.

ARTICOLUL 26. Cetăţenii cei mai înaintaţi şi mai conştienţi din rîndurile muncitorilor, ţăranilor, intelectualilor şi ale celorlalte categorii de oameni ai muncii se unesc în Partidul Comunist Român, cea mai înaltă formă de organizare a clasei muncitoare, detaşamentul ei de avangardă.

Partidul Comunist Român exprimă şi slujeşte cu fidelitate năzuinţele şi interesele vitale ale poporului, îndeplineşte rolul conducător în toate domeniile construcţiei socialiste, îndrumă activitatea organizaţiilor de masă şi obşteşti, precum şi a organelor de stat.

ARTICOLUL 27. Cetăţenii Republicii Socialiste România au dreptul de a se asocia în organizaţii sindicale, cooperatiste, de tineret, de femei, social-culturale, în uniuni de creaţie, asociaţii ştiinţifice, tehnice, sportive, precum şi în alte organizaţii obşteşti.

Statul sprijină activitatea organizaţiilor de masă şi obşteşti, creează condiţii pentru dezvoltarea bazei mate-

riale a acestor organizaţii şi ocroteşte patrimoniul lor.

Organizaţiile de masă şi obşteşti asigură larga participare a maselor populare la viaţa politică, economică, socială, culturală a Republicii Socialiste România şi la exercitarea controlului obştesc — expresie a democratismului orînduirii socialiste. Prin organizaţiile de masă şi obşteşti, Partidul Comunist Român înfăptuieşte o legătură organizată cu clasa muncitoare, ţărănimea, intelectualitatea şi celelalte categorii de oameni ai muncii, le mobilizează în lupta pentru desăvîrşirea construcţiei socialismului.

ARTICOLUL 28. Cetăţenilor Republicii Socialiste România li se garantează libertatea cuvîntului, a presei, a întrunirilor, a mitingurilor şi a demonstraţiilor.

ARTICOLUL 29. Libertatea cuvîntului, presei, întrunirilor, mitingurilor şi demonstraţiilor nu pot fi folosite în scopuri potrivnice orînduirii socialiste şi intereselor celor ce muncesc.

Orice asociaţie cu caracter fascist sau antidemocratic este interzisă. Participarea la astfel de asociaţii şi propaganda cu caracter fascist sau antidemocratic sînt pedepsite prin lege.

ARTICOLUL 30. Libertatea conştiinţei este garantată tuturor cetăţenilor Republicii Socialiste România.

Oricine este liber să împărtăşească sau nu o credinţă religioasă. Libertatea exercitării cultului religios este garantată. Cultele religioase se organizează şi funcţionează liber. Modul de organizare şi funcţionare a cultelor religioase este reglementat prin lege.

Şcoala este despărţită de biserică. Nici o confesiune, congregaţie sau comunitate religioasă nu poate deschide sau întreţine alte instituţii de învăţămînt decît şcoli speciale pentru pregătirea personalului de cult.

ARTICOLUL 31. Cetăţenilor Republicii Socialiste România le este garantată inviolabilitatea persoanei.

Nici o persoană nu poate fi reţinută sau arestată dacă împotriva ei nu există probe sau indicii temeinice că a săvîrşit o faptă prevăzută şi pedepsită prin lege. Organele de cercetare pot dispune reţinerea unei persoane pe o durată de cel mult 24 de ore. Nimeni nu poate fi arestat decît pe baza unui mandat de arestare emis de tribunal sau de procuror.

Dreptul de apărare este garantat în tot cursul procesului.

ARTICOLUL 32. Domiciliul este inviolabil. Nimeni nu poate pătrunde în locuinţa unei persoane fără învoirea acesteia, decît în cazurile şi în condiţiile anume prevăzute de lege.

ARTICOLUL 33. Secretul corespondenţei şi al convorbirilor telefonice este garantat.

ARTICOLUL 34. Dreptul de petiţionare este garantat. Organele de stat au obligaţia de a rezolva petiţiile cetăţenilor privind drepturi şi interese personale sau obşteşti.

ARTICOLUL 35. Cel vătămat într-un drept al său printr-un act ilegal al unui organ de stat poate cere organelor competente, în condiţiile prevăzute de lege, anularea actului şi repararea pagubei.

ARTICOLUL 36. Dreptul de proprietate personală este ocrotit de lege.

Pot constitui obiect al dreptului de proprietate personală veniturile şi economiile provenite din muncă, casa de locuit, gospodăria de pe lîngă ea şi terenul pe care ele se află, precum şi bunurile de uz şi confort personal.

ARTICOLUL 37. Dreptul de moştenire este ocrotit de lege.

ARTICOLUL 38. Republica Socialistă România acordă drept de azil cetăţenilor străini urmăriţi pentru activitatea lor în apărarea intereselor celor ce muncesc, pen-

tru participarea la lupta de eliberare națională sau de apărare a păcii.

ARTICOLUL 39. Fiecare cetățean al Republicii Socialiste România este dator să respecte Constituția și legile, să apere proprietatea socialistă, să contribuie la întărirea și dezvoltarea orînduirii socialiste.

ARTICOLUL 40. Serviciul militar în rîndurile forțelor armate ale Republicii Socialiste România este obligatoriu și constituie o îndatorire de onoare a cetățenilor Republicii Socialiste România.

ARTICOLUL 41. Apărarea patriei este datoria sfîntă a fiecărui cetățean al Republicii Socialiste România. Călcarea jurămîntului militar, trădarea de patrie, trecerea de partea inamicului, aducerea de prejudicii capacității de apărare a statului constituie crimele cele mai grave față de popor și sînt pedepsite prin lege cu toată asprimea.

Titlul III

ORGANELE SUPREME ALE PUTERII DE STAT

Marea Adunare Națională

ARTICOLUL 42. Marea Adunare Națională, organul suprem al puterii de stat, este unicul organ legiuitor al Republicii Socialiste România.

ARTICOLUL 43. Marea Adunare Națională are următoarele atribuții principale:

1. Adoptă și modifică Constituția Republicii Socialiste România;

2. Reglementează sistemul electoral;

3. Adoptă planul de stat al economiei naționale, bugetul de stat și contul general de încheiere a exercițiului bugetar ;

4. Organizează Consiliul de Miniștri, ministerele și celelalte organe centrale ale administrației de stat ;

5. Reglementează organizarea judecătorească și a Procuraturii ;

6. Stabilește normele de organizare și funcționare a sfaturilor populare ;

7. Stabilește organizarea administrativă a teritoriului ;

8. Acordă amnistia ;

9. Ratifică și denunță tratatele internaționale care implică modificarea legilor ;

10. Alege și revocă Consiliul de Stat ;

11. Alege și revocă Consiliul de Miniștri ;

12. Alege și revocă Tribunalul Suprem și Procurorul General ;

13. Exercită controlul general al aplicării Constituției. Numai Marea Adunare Națională hotărăște asupra constituționalității legilor ;

14. Controlează activitatea Consiliului de Stat ;

15. Controlează activitatea Consiliului de Miniștri, a ministerelor și a celorlalte organe centrale ale administrației de stat ;

16. Ascultă dări de seamă cu privire la activitatea Tribunalului Suprem și controlează deciziile sale de îndrumare ;

17. Controlează activitatea Procuraturii ;

18. Exercită controlul general asupra activității sfaturilor populare ;

19. Stabilește linia generală a politicii externe ;

20. Proclamă, în interesul apărării țării, a ordinii publice sau a securității statului, starea de necesitate, în unele localități sau pe întreg teritoriul țării ;

21. Declară mobilizarea parţială sau generală ;

22. Declară starea de război. Starea de război poate fi declarată numai în cazul unei agresiuni armate împotriva Republicii Socialiste România sau împotriva unui alt stat faţă de care Republica Socialistă România are obligaţii de apărare mutuală asumate prin tratate internaţionale, dacă s-a produs situaţia pentru care obligaţia de declarare a stării de război este statornicită ;

23. Numeşte şi revocă pe comandantul suprem al forţelor armate.

ARTICOLUL 44. Deputaţii Marii Adunări Naţionale se aleg pe circumscripţii electorale avînd acelaşi număr de locuitori. Delimitarea circumscripţiilor electorale se face prin decret al Consiliului de Stat.

În fiecare circumscripţie electorală se alege un deputat.

Marea Adunare Naţională este alcătuită din 465 de deputaţi.

ARTICOLUL 45. Marea Adunare Naţională se alege pentru o legislatură de 4 ani, socotiţi de la data încetării mandatului Marii Adunări Naţionale precedente.

Mandatul Marii Adunări Naţionale nu poate înceta înainte de expirarea termenului pentru care a fost aleasă.

În cazul cînd constată existenţa unor împrejurări care fac imposibilă efectuarea alegerilor, Marea Adunare Naţională poate hotărî prelungirea mandatului său pe durata acestor împrejurări.

ARTICOLUL 46. Alegerile pentru Marea Adunare Naţională au loc în una din zilele nelucrătoare din ultima lună a fiecărei legislaturi. Data alegerilor se stabileşte cu cel puţin 60 de zile înainte.

Marea Adunare Naţională nou aleasă este convocată în cursul următoarelor trei luni de la încetarea mandatului Marii Adunări Naţionale precedente.

ARTICOLUL 47. Marea Adunare Naţională verifică legalitatea alegerii fiecărui deputat, hotărînd validarea sau anularea alegerii.

În cazul anulării unei alegeri, drepturile şi datoriile deputatului încetează din momentul anulării.

ARTICOLUL 48. Marea Adunare Naţională adoptă regulamentul său de funcţionare.

ARTICOLUL 49. Marea Adunare Naţională îşi stabileşte anual bugetul care se înscrie în bugetul de stat.

ARTICOLUL 50. Marea Adunare Naţională alege, pe durata legislaturii, Biroul Marii Adunări Naţionale, alcătuit din preşedintele Marii Adunări Naţionale şi patru vicepreşedinţi.

ARTICOLUL 51. Preşedintele Marii Adunări Naţionale conduce lucrările sesiunilor Marii Adunări Naţionale.

Preşedintele Marii Adunări Naţionale poate desemna pe oricare dintre vicepreşedinţi pentru îndeplinirea unora din atribuţiile sale.

ARTICOLUL 52. Marea Adunare Naţională alege, dintre deputaţi, comisii permanente.

Comisiile permanente întocmesc rapoarte sau avize asupra proiectelor de legi sau asupra problemelor ce le sînt trimise spre studiere, potrivit competenţei lor, de către preşedintele Marii Adunări Naţionale.

La cererea Consiliului de Stat, comisiile permanente întocmesc avize asupra proiectelor de decrete cu putere de lege.

De asemenea, comisiile permanente pot asculta periodic sau pe probleme, fiecare potrivit competenţei sale, informările conducătorilor oricăror organe ale administraţiei de stat, ale Procuraturii şi ale Tribunalului Su-

prem asupra activităţii acestor organe. Ele prezintă Marii Adunări Naţionale constatările şi propunerile lor.

Marea Adunare Naţională poate alege comisii temporare pentru orice probleme sau domenii de activitate, stabilind împuternicirile şi modul de activitate pentru fiecare dintre aceste comisii.

Toate organele şi funcţionarii de stat au obligaţia să pună la dispoziţia comisiilor Marii Adunări Naţionale informaţiile şi documentele cerute.

ARTICOLUL 53. În exercitarea controlului constituţionalităţii legilor, Marea Adunare Naţională alege pe durata legislaturii o comisie constituţională.

În comisia constituţională pot fi aleşi — fără a depăşi o treime din numărul total al membrilor comisiei — specialişti care nu sînt deputaţi.

Comisia prezintă Marii Adunări Naţionale rapoarte şi avize din proprie iniţiativă sau la sesizarea organelor prevăzute în regulamentul de funcţionare a Marii Adunări Naţionale.

ARTICOLUL 54. Marea Adunare Naţională lucrează în sesiuni.

Sesiunile ordinare ale Marii Adunări Naţionale se convoacă de două ori pe an.

Marea Adunare Naţională se convoacă, ori de cîte ori este nevoie, în sesiuni extraordinare, din iniţiativa Consiliului de Stat sau cel puţin a unei treimi din numărul total al deputaţilor.

ARTICOLUL 55. Marea Adunare Naţională lucrează numai dacă sînt prezenţi cel puţin jumătate plus unu din numărul total al deputaţilor.

ARTICOLUL 56. Marea Adunare Naţională adoptă legi şi hotărîri.

Legile şi hotărîrile sînt adoptate dacă întrunesc votul majorităţii deputaţilor Marii Adunări Naţionale.

Constituţia se adoptă şi se modifică cu votul a cel puţin două treimi din numărul total al deputaţilor Marii Adunări Naţionale.

Legile şi hotărîrile Marii Adunări Naţionale se semnează de preşedintele sau vicepreşedintele Marii Adunări Naţionale care a condus şedinţa.

ARTICOLUL 57. După adoptarea lor de către Marea Adunare Naţională, legile se publică în Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România, în termen de cel mult 10 zile, sub semnătura preşedintelui Consiliului de Stat.

ARTICOLUL 58. Fiecare deputat al Marii Adunări Naţionale are dreptul de a pune întrebări şi de a adresa interpelări Consiliului de Miniştri sau oricăruia dintre membrii acestuia.

Deputatul, în cadrul controlului exercitat de Marea Adunare Naţională, poate pune întrebări şi adresa interpelări preşedintelui Tribunalului Suprem şi Procurorului General.

Cel întrebat ori interpelat are obligaţia de a răspunde verbal sau în scris, în termen de cel mult trei zile şi în orice caz în aceeaşi sesiune.

ARTICOLUL 59. În vederea pregătirii dezbaterilor Marii Adunări Naţionale ori a interpelărilor, deputatul are dreptul să ceară informaţiile necesare de la orice organ de stat, adresîndu-se în acest scop Biroului Marii Adunări Naţionale.

ARTICOLUL 60. Fiecare deputat este obligat să prezinte periodic alegătorilor dări de seamă asupra activităţii sale şi a Marii Adunări Naţionale.

ARTICOLUL 61. Nici un deputat al Marii Adunări Naţionale nu poate fi reţinut, arestat sau trimis în judecată penală, fără încuviinţarea prealabilă a Marii Adunări Naţionale în timpul sesiunii, iar între sesiuni, a Consiliului de Stat.

Numai în caz de infracţiune flagrantă, deputatul poate fi reţinut fără această încuviinţare.

Consiliul de Stat

ARTICOLUL 62. Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România este organ suprem al puterii de stat cu activitate permanentă, subordonat Marii Adunări Naţionale.

ARTICOLUL 63. Consiliul de Stat exercită în mod permanent următoarele atribuţii principale:

1. Stabileşte data alegerilor pentru Marea Adunare Naţională şi sfaturile populare;

2. Numeşte şi revocă conducătorii organelor centrale ale administraţiei de stat care nu fac parte din Consiliul de Miniştri;

3. Stabileşte gradele militare; acordă gradele de general, amiral şi mareşal;

4. Instituie şi conferă decoraţiile şi titlurile de onoare; autorizează purtarea decoraţiilor conferite de alte state;

5. Acordă graţierea;

6. Acordă cetăţenia, aprobă renunţarea la cetăţenie şi retrage cetăţenia română;

7. Acordă dreptul de azil;

8. Ratifică şi denunţă tratatele internaţionale, cu excepţia acelora a căror ratificare sau denunţare este de competenţa Marii Adunări Naţionale;

9. Stabileşte rangurile misiunilor diplomatice, acreditează şi recheamă reprezentanţii diplomatici ai Republicii Socialiste România;

10. Primeşte scrisorile de acreditare şi de rechemare ale reprezentanţilor diplomatici ai altor state;

11. În relaţiile internaţionale, Consiliul de Stat, prin preşedintele său, reprezintă Republica Socialistă România.

ARTICOLUL 64. Consiliul de Stat exercită, în intervalul dintre sesiunile Marii Adunări Naţionale, următoarele atribuţii principale:

1. Convoacă în sesiuni Marea Adunare Naţională;

2. Stabileşte, fără a putea să modifice Constituţia, norme cu putere de lege. Normele cu putere de lege se supun, la prima sesiune, dezbaterii Marii Adunări Naţionale, potrivit procedurii de adoptare a legilor. Planul de stat al economiei naţionale, bugetul de stat, precum şi contul general de încheiere a exerciţiului bugetar pot fi adoptate de Consiliul de Stat numai atunci cînd Marea Adunare Naţională nu se poate întruni din cauza unor împrejurări excepţionale;

3. Numeşte şi revocă Consiliul de Miniştri, Tribunalul Suprem şi Procurorul General atunci cînd Marea Adunare Naţională nu se poate întruni din cauza unor împrejurări excepţionale;

4. Numeşte şi revocă membrii Consiliului de Miniştri la propunerea preşedintelui acestuia;

5. Numeşte şi revocă preşedintele şi membrii Tribunalului Suprem;

6. Dă legilor în vigoare interpretarea general-obligatorie;

7. Acordă amnistia;

8. Controlează aplicarea legilor şi hotărîrilor Marii Adunări Naţionale, activitatea Consiliului de Miniştri, a ministerelor şi a celorlalte organe centrale ale administraţiei de stat, precum şi activitatea Procuraturii; ascultă dări de seamă ale Tribunalului Suprem şi controlează deciziile sale de îndrumare; controlează hotărîrile sfaturilor populare;

9. În interesul apărării Republicii Socialiste România, al asigurării ordinii publice sau a securităţii statului, proclamă, în caz de urgenţă, în unele localităţi sau pe întreg teritoriul ţării, starea de necesitate;

10. Declară, în caz de urgenţă, mobilizarea parţială sau generală;

11. Declară, în caz de urgență, starea de război. Starea de război poate fi declarată numai în cazul unei agresiuni armate împotriva Republicii Socialiste România sau împotriva unui alt stat față de care Republica Socialistă România are obligații de apărare mutuală asumate prin tratate internaționale, dacă s-a produs situația pentru care obligația de declarare a stării de război este statornicită;

12. Numește și revocă pe comandantul suprem al forțelor armate.

ARTICOLUL 65. Consiliul de Stat este ales de Marea Adunare Națională dintre membrii săi, pe durata legislaturii, în prima sesiune a acesteia. Consiliul de Stat funcționează pînă la alegerea noului Consiliu de Stat în legislatura următoare.

ARTICOLUL 66. Consiliul de Stat se compune din: președintele Consiliului de Stat, trei vicepreședinți și cincisprezece membri.

Consiliul de Stat își alege un secretar dintre membrii săi.

ARTICOLUL 67. Consiliul de Stat își desfășoară activitatea potrivit principiului conducerii colective.

ARTICOLUL 68. Consiliul de Stat emite decrete și adoptă hotărîri.

Decretele și hotărîrile se semnează de președintele Consiliului de Stat. Decretele cu putere de lege se publică în Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România.

ARTICOLUL 69. Consiliul de Stat prezintă Marii Adunări Naționale dări de seamă cu privire la exercitarea atribuțiilor sale, precum și la respectarea și executarea, în activitatea de stat, a legilor și hotărîrilor Marii Adunări Naționale.

Consiliul de Stat, în întregul său, și fiecare din membrii acestuia sînt răspunzători în fața Marii Adunări Naționale pentru întreaga activitate a Consiliului de Stat.

Titlul IV

ORGANELE CENTRALE ALE ADMINISTRAŢIEI DE STAT

ARTICOLUL 70. Consiliul de Miniştri este organul suprem al administraţiei de stat.

Consiliul de Miniştri exercită conducerea generală a activităţii executive pe întreg teritoriul ţării, avînd următoarele atribuţii principale :

1. Stabileşte măsuri generale pentru aducerea la îndeplinire a politicii interne şi externe a statului ;

2. Organizează şi asigură executarea legilor ;

3. Conduce, coordonează şi controlează activitatea ministerelor şi a celorlalte organe centrale ale administraţiei de stat ;

4. Ia măsuri în vederea asigurării ordinii publice, apărării intereselor statului şi ocrotirii drepturilor cetăţenilor ;

5. Elaborează proiectul planului de stat şi proiectul bugetului de stat ; întocmeşte contul general de încheiere a exerciţiului bugetar ;

6. Stabileşte măsuri pentru realizarea planului de stat şi a bugetului de stat ;

7. Înfiinţează întreprinderi, organizaţii economice şi instituţii de stat de interes republican ;

8. Fixează contingentele anuale de cetăţeni care urmează să fie chemaţi la îndeplinirea serviciului militar ; ia măsuri pentru organizarea generală a forţelor armate ;

9. Exercită conducerea generală în domeniul relaţiilor cu alte state şi ia măsuri pentru încheierea acordurilor internaţionale ;

10. Suspendă hotărîrile neconforme cu legea ale sfaturilor populare regionale ;

11. Exercită conducerea, îndrumarea şi controlul general al activităţii comitetelor executive ale tuturor sfaturilor populare.

ARTICOLUL 71. Consiliul de Miniştri este ales de Marea Adunare Naţională pe durata legislaturii, în prima sesiune a acesteia. Consiliul de Miniştri funcţionează pînă la alegerea noului Consiliu de Miniştri în legislatura următoare.

ARTICOLUL 72. În îndeplinirea atribuţiilor sale, Consiliul de Miniştri adoptă hotărîri pe baza şi în vederea executării legilor.

Hotărîrile cu caracter normativ se publică în Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România.

ARTICOLUL 73. Consiliul de Miniştri se compune din : preşedintele Consiliului de Miniştri ; vicepreşedinţii Consiliului de Miniştri, dintre care unul sau mai mulţi pot fi prim-vicepreşedinţi ; miniştrii, precum şi conducătorii altor organe centrale ale administraţiei de stat, prevăzuţi prin lege.

Preşedintele, prim-vicepreşedinţii şi vicepreşedinţii Consiliului de Miniştri alcătuiesc Biroul permanent al Consiliului de Miniştri.

ARTICOLUL 74. Consiliul de Miniştri îşi desfăşoară activitatea potrivit principiului conducerii colective, asigurînd unitatea de acţiune politică şi administrativă a ministerelor şi a celorlalte organe centrale ale administraţiei de stat.

ARTICOLUL 75. Consiliul de Miniştri în întregul său, şi fiecare din membrii acestuia sînt răspunzători în faţa Marii Adunări Naţionale, iar în intervalul dintre sesiuni, în faţa Consiliului de Stat. Fiecare membru al Consiliului de Miniştri este răspunzător atît pentru propria sa activitate, cît şi pentru întreaga activitate a Consiliului de Miniştri.

ARTICOLUL 76. Ministerele şi celelalte organe centrale ale administraţiei de stat înfăptuiesc politica statului în ramurile sau domeniile de activitate pentru care au fost înfiinţate.

Ele conduc, îndrumează şi controlează întreprinderile, organizaţiile economice şi instituţiile de stat din subordinea lor.

ARTICOLUL 77. Miniştrii şi conducătorii celorlalte organe centrale ale administraţiei de stat emit, pe baza şi în vederea executării legilor şi hotărîrilor Consiliului de Miniştri, instrucţiuni şi ordine, precum şi alte acte prevăzute de lege; actele lor cu caracter normativ se publică în Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România.

ARTICOLUL 78. Miniştrii şi ceilalţi conducători de organe centrale ale administraţiei de stat răspund de activitatea organelor pe care le conduc în faţa Consiliului de Miniştri.

Titlul V

ORGANELE LOCALE ALE PUTERII DE STAT ŞI ORGANELE LOCALE ALE ADMINISTRAŢIEI DE STAT

ARTICOLUL 79. Sfaturile populare sînt organele locale ale puterii de stat în regiuni, raioane, oraşe şi comune.

Sfaturile populare conduc activitatea locală, asigurînd dezvoltarea economică, social-culturală şi gospodărească a unităţilor administrativ-teritoriale în care au fost alese, menţinerea ordinii publice, legalitatea socialistă şi ocrotirea drepturilor cetăţenilor.

Sfaturile populare organizează participarea cetăţenilor la rezolvarea pe plan local a treburilor de stat şi obşteşti.

ARTICOLUL 80. Sfatul popular exercită următoarele atribuţii principale :

1. Adoptă bugetul şi planul economic local, aprobă contul de încheiere a exerciţiului bugetar ;

2. Alege şi revocă comitetul executiv al sfatului popular ;

3. Înfiinţează întreprinderi, organizaţii economice şi instituţii de stat de interes local ;

4. Conduce, îndrumă şi controlează activitatea comitetului său executiv, a secţiunilor de specialitate ale administraţiei de stat, a întreprinderilor, organizaţiilor economice şi instituţiilor subordonate ;

5. Controlează hotărîrile sfaturilor populare ierarhic inferioare.

ARTICOLUL 81. Sfaturile populare sînt alcătuite din deputaţi aleşi pe circumscripţii electorale, cîte un deputat pentru fiecare circumscripţie.

Circumscripţiile electorale formate pentru alegerea deputaţilor unui sfat popular au acelaşi număr de locuitori.

Durata mandatului sfatului popular este de 4 ani, afară de aceea a sfatului popular comunal care este de 2 ani. Durata mandatului se socoteşte de la data încetării mandatului sfatului popular precedent.

Noile alegeri au loc în una din zilele nelucrătoare din ultima lună a duratei mandatului sfatului popular.

ARTICOLUL 82. Sfaturile populare aleg, dintre deputaţi, comisii permanente, care le sprijină în îndeplinirea sarcinilor lor.

ARTICOLUL 83. Sfaturile populare lucrează în sesiuni ; convocarea în sesiuni se face de comitetul executiv al sfatului popular.

Sesiunile extraordinare se convoacă din iniţiativa comitetului executiv sau la cererea cel puţin a unei treimi din numărul total al deputaţilor.

ARTICOLUL 84. Sfaturile populare lucrează în prezenţa a cel puţin jumătate plus unu din numărul total al deputaţilor.

La fiecare sesiune, sfatul popular îşi alege un prezidiu pentru conducerea lucrărilor sale.

ARTICOLUL 85. Fiecare deputat este obligat să prezinte periodic alegătorilor dări de seamă asupra activităţii sale şi a sfatului popular în care a fost ales.

ARTICOLUL 86. Sfaturile populare adoptă hotărîri. O hotărîre este adoptată dacă întruneşte votul majorităţii deputaţilor sfatului popular.

Hotărîrile cu caracter normativ se aduc la cunoştinţa cetăţenilor în formele prevăzute prin lege.

ARTICOLUL 87. Comitetul executiv al sfatului popular este organul local al administraţiei de stat cu competenţă generală în unitatea administrativ-teritorială în care a fost ales sfatul popular.

ARTICOLUL 88. Comitetul executiv al sfatului popular are următoarele atribuţii principale:

1. Aduce la îndeplinire legile, decretele, precum şi hotărîrile Consiliului de Miniştri şi celelalte acte ale organelor superioare;

2. Execută hotărîrile sfatului popular care l-a ales;

3. Elaborează proiectele de buget şi de plan economic local; întocmeşte contul de încheiere a exerciţiului bugetar;

4. Execută bugetul şi planul economic local;

5. Conduce, îndrumă şi controlează activitatea secţiunilor de specialitate ale administraţiei de stat, a întreprinderilor, organizaţiilor economice şi instituţiilor subordonate;

6. Conduce, îndrumă şi controlează activitatea comitetelor executive ale sfaturilor populare ierarhic inferioare sfatului popular care l-a ales;

7. Suspendă hotărîrile neconforme cu legea ale sfaturilor populare subordonate sfatului popular care l-a ales.

ARTICOLUL 89. Comitetul executiv este ales de sfatul popular dintre deputaţi, la prima sesiune după alegeri, pe durata mandatului sfatului popular.

După expirarea mandatului sfatului popular, comitetul executiv continuă să funcţioneze pînă la alegerea noului comitet executiv.

ARTICOLUL 90. Comitetul executiv al sfatului popular este alcătuit din preşedinte, vicepreşedinţi şi dintr-un număr de membri stabilit prin lege.

Comitetul executiv îşi desfăşoară activitatea potrivit principiului conducerii colective.

ARTICOLUL 91. În exercitarea atribuţiilor sale, comitetul executiv al sfatului popular emite decizii pe baza şi în vederea executării legii.

Deciziile cu caracter normativ se aduc la cunoştinţa cetăţenilor în formele prevăzute prin lege.

ARTICOLUL 92. Comitetul executiv răspunde de activitatea sa în faţa sfatului popular care l-a ales.

Comitetul executiv răspunde, de asemenea, faţă de comitetul executiv al sfatului popular ierarhic superior; comitetul executiv al sfatului popular regional răspunde faţă de Consiliul de Miniştri.

ARTICOLUL 93. Sfaturile populare regionale, raionale şi orăşeneşti organizează, pe lîngă comitetele lor executive, secţiuni de specialitate ale administraţiei de stat.

Titlul VI

ORGANELE JUDECĂTOREŞTI

ARTICOLUL 94. În Republica Socialistă România, justiţia se înfăptuieşte prin Tribunalul Suprem, tribunalele regionale, tribunalele populare, precum şi prin tribunalele militare, înfiinţate potrivit legii.

ARTICOLUL 95. Prin activitatea de judecată, tribunalele apără orînduirea socialistă şi drepturile persoanelor, educînd cetăţenii în spiritul respectării legilor.

Tribunalele, aplicînd sancţiuni penale, urmăresc îndreptarea şi reeducarea infractorilor, precum şi prevenirea săvîrşirii de noi infracţiuni.

ARTICOLUL 96. Tribunalele judecă pricinile civile, penale şi orice alte pricini date în competenţa lor.

În cazurile prevăzute prin lege, tribunalele exercită controlul asupra hotărîrilor organelor administrative sau obşteşti cu activitate jurisdicţională.

Tribunalele judecă cererile celor vătămaţi în drepturile lor prin acte administrative, putînd să se pronunţe, în condiţiile legii, şi asupra legalităţii acestor acte.

ARTICOLUL 97. Tribunalul Suprem exercită controlul general asupra activităţii de judecată a tuturor tribunalelor. Modul de exercitare a acestui control se stabileşte prin lege.

În vederea aplicării unitare a legilor în activitatea de judecată, Tribunalul Suprem emite, în plenul său, decizii de îndrumare.

ARTICOLUL 98. Tribunalul Suprem este ales de Marea Adunare Naţională pe durata legislaturii, în prima sesiune a acesteia.

Tribunalul Suprem funcţionează pînă la alegerea noului Tribunal Suprem în legislatura următoare.

ARTICOLUL 99. Tribunalul Suprem răspunde pentru activitatea sa în faţa Marii Adunări Naţionale, iar între sesiuni în faţa Consiliului de Stat.

ARTICOLUL 100. Organizarea tribunalelor, competenţa lor şi procedura de judecată sînt stabilite prin lege.

Judecarea proceselor în primă instanţă la tribunalele populare, la tribunalele regionale şi la tribunalele militare se face cu participarea asesorilor populari, afară de cazurile cînd legea dispune altfel.

ARTICOLUL 101. Judecătorii şi asesorii populari sînt aleşi în conformitate cu procedura stabilită prin lege.

ARTICOLUL 102. În Republica Socialistă România, procedura judiciară se face în limba română, asigurîndu-se, în regiunile şi raioanele locuite şi de populaţie de altă naţionalitate decît cea română, folosirea limbii materne a acelei populaţii.

Părţilor care nu vorbesc limba în care se face procedura judiciară li se asigură posibilitatea de a lua cunoştinţă, prin traducător, de piesele dosarului, precum şi dreptul de a vorbi în instanţă şi a pune concluzii în limba maternă.

ARTICOLUL 103. Judecata se desfăşoară în şedinţă publică, cu excepţia cazurilor prevăzute prin lege.

ARTICOLUL 104. În activitatea de judecată, judecătorii şi asesorii populari sînt independenţi şi se supun numai legii.

Titlul VII

ORGANELE PROCURATURII

ARTICOLUL 105. Procuratura Republicii Socialiste România exercită supravegherea respectării legii de către: ministere şi celelalte organe centrale ale administraţiei de stat, organele locale ale administraţiei de stat, organele de urmărire penală, tribunale, precum şi de către funcţionari şi ceilalţi cetăţeni.

ARTICOLUL 106. Procuratura este condusă de Procurorul General. Organele Procuraturii sînt: Procuratura Generală, procuratura regională, raională şi orăşenească, precum şi procuratura militară.

Organele Procuraturii sînt subordonate ierarhic.

ARTICOLUL 107. Procurorul General este ales de Marea Adunare Naţională pe durata legislaturii, în prima sesiune a acesteia, şi funcţionează pînă la alegerea noului Procuror General în prima sesiune a legislaturii următoare.

Procurorii sînt numiţi de Procurorul General.

ARTICOLUL 108. Procurorul General răspunde în faţa Marii Adunări Naţionale de activitatea Procuraturii, iar în intervalul dintre sesiuni în faţa Consiliului de Stat.

Titlul VIII

ÎNSEMNELE REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

ARTICOLUL 109. Stema Republicii Socialiste România reprezintă munţi împăduriţi, deasupra cărora se ridică soarele. În partea stîngă a stemei se află o sondă. Stema este încadrată de o cunună de spice de grîu. În partea de sus a stemei se află o stea în cinci colţuri. În partea de jos a stemei spicele sînt înfăşurate într-o panglică tricoloră pe care este scris „Republica Socialistă România".

ARTICOLUL 110. Pe sigiliul statului este reprezentată stema ţării, în jurul căreia este scris „REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA".

ARTICOLUL 111. Drapelul Republicii Socialiste România poartă culorile roşu, galben şi albastru, aşezate vertical, cu albastrul lîngă lance. În mijloc este aşezată stema Republicii Socialiste România.

ARTICOLUL 112. Imnul de stat al Republicii Socialiste România se aprobă de către Marea Adunare Naţională.

Titlul IX

DISPOZIŢII FINALE

ARTICOLUL 113. Prezenta Constituţie intră în vigoare la data adoptării ei.

ARTICOLUL 114. Constituţia din 24 septembrie 1952, precum şi orice dispoziţii din legi, decrete şi alte acte normative, contrarii prevederilor prezentei Constituţii sînt abrogate la aceeaşi dată.

CUPRINS

Dat la cules 21.08.1965. Bun de tipar 21.08.1965. Apărut 1965. Hîrtie ziar sul de 50 g/m², 540×840/16. Coli editoriale 1,60. Coli de tipar 2 C.Z. pentru biblioteci 342 (R) = R

Tiparul executat sub comanda nr. 50 658/6 248 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii",
Piaţa Scînteii nr. 1,
Bucureşti — Republica Socialistă România

50 bani

EDITURA POLITICĂ